

Svenskarna mindre positiva till nudging i internationell jämförelse

Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2017 tilldelas Richard Thaler. Thaler är mest känd som upphovsman till begreppet nudging, som är en påverkansmetod som kan liknas vid en välvillig knuff.

Nudging syftar till att hjälpa en person att fatta rätt beslut utan att inskränka hennes frihet eller förändra några incitament. Begreppet myntades av Thaler och Sunstein (2008) i deras uppmärksammande bok *Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness*.

Novus har nu genomfört en undersökning med hjälp av Gustav Almqvist, doktorand och beslutsforskare vid Handelshögskolan i Stockholm, om hur svenskarna ser på nudging. Denna undersökning har tidigare genomförts i flera andra länder av bl.a Sunstein (se mer nedan), och vi har nu genomfört samma undersökning i Sverige för första gången. (se bilaga 1 för tabeller och internationell jämförelse)

Huvudslutsatserna från undersökningen är följande:

- Sverige tillhör de länder där medborgarna är mindre positiva till nudging, än de andra jämförda länderna. I länder som t.ex Italien, Storbritannien och Frankrike är man mer positiv till nudging.
- Svenskarna påminner mest om danskar i svaren över vilka nudge:ar man stöder eller ej
- Den enskilda nudge som den högsta andelen (87 %) svenskar säger sig stödja är en informationskampanj för att minska barnfetma
- Den enskilda nudge som den lägsta andelen (20 %) svenskar säger sig stödja är att deklarationen skulle komma förifylld med ett förslag om att skänka 500 kronor till en välgörenhetsorganisation
- Svenska kvinnor är generellt mer positiva till nudging än män
- Rödgröna väljare är mer positiva till nudging än de som sympatiserar med alliansen eller Sverigedemokraterna

Resultaten är i linje med tidigare forskning såtillvida att människor över lag tycks vara positiva till nudge:ar av denna karaktär. Men man ska betänka att de frågor som ställs i regel handlar om påverkan inom områden där de allra flesta är överens om målet. I framtiden finns det ingen garanti för att användandet av nudging kommer att stanna vid exempelvis miljö- och hälsofrågor.

Den internationella jämförelsen är intressant. Den befintliga forskningen ger inget entydigt svar på frågan om varför just ungrare, danskar och nu även svenskar har visat sig vara mindre positiva till nudging.

Resultaten indikerar att stödet för nudging kan hänga ihop med partisympati. I så fall vore detta nytt i förhållande till tidigare forskning. Det är därmed också möjligt att nudging-frågan kan komma att bli föremål för mer politisk diskussion än vad som hittills har varit fallet i Sverige.

Kort om nudging och tidigare internationella undersökningar

Stater världen över har låtit sig inspireras av Thalers budskap om nudging (Whitehead et al., 2014). I synnerhet Storbritannien, vars tidigare Premiärminister David Cameron lät instifta en nudge-enhet under regeringen. Liknande förslag har även diskuterats i Sverige, exempelvis i en rapport till expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) (Ramsberg, 2016).

Det dröjde dock anmärkningsvärt länge innan någon började intressera sig för vad medborgarna tyckte om nudging.¹ I den vetenskapliga tidskriften Judgment and Decision Making presenterade Reisch och Sunstein (2016) resultat från enkätstudier i sex europeiska länder (tillsammans med amerikanska data som Sunstein tidigare hade samlat in). Undersökningsdeltagarna hade tagit ställning för eller emot en serie nudge:ar som bland annat syftade till att förbättra kostvanor, främja hälsa och förebygga klimatpåverkan. Resultaten visade att medborgarna i samtliga länder i allmänhet var positiva till dessa. Det allra bredaste stödet för nudging erhöles hos italienare, briter och fransmän. Även tyskar och amerikaner var positiva, men i något lägre utsträckning. Svagast var stödet för nudging bland ungrare och framförallt danskar.

Hittills har dock ingen tidigare ställt samma frågor till svenska folket tills nu. Vidare är forskningen än så länge begränsad kring vad som kan förklara skillnader i stödet för nudging.

Om den svenska undersökningen:

Intervjuerna är genomförda i Novus riksrepresentativa Sverigepanel 30:e november till den 5:e december, med en deltagarfrekvens om 57%. Sammanlagt intervjuades 1032 personer.

Kontakt Novus: Mats Elzén, 0720-700329, mats.elzen@novus.se

Kontakt Handelshögskolan: Gustav Almqvist, 0707-781242, gustav.almqvist@phdstudent.hhs.se

¹ Ett av få undantag är en svensk studie som utfördes av Hagman, Andersson, Västfjäll och Tinghög (2015).

Bilaga 1. Tabeller

Svenska resultat:

Är du för eller emot följande hypotetiska reform?	Kön			Partisympati		
	Totalt	Man	Kvinna	SD	M+L+C+KD	S+V+MP
Regeringen ställer krav på kalorimärkning på snabbmatsrestauranger (så som McDonald's och Burger King)						
För	67 %	63 %	72 %	65 %	60 %	74 %
Emot	33 %	37 %	28 %	35 %	40 %	26 %
Regeringen ställer krav på en "trafikljusmärkning" av mat, genom vilken hälsosam mat skulle säljas med en litet grön symbol, ohälsosam mat med en liten röd symbol, och mat som varken är särskilt hälsosam eller ohälsosam med en liten gul symbol						
För	54 %	53 %	56 %	58 %	50 %	60 %
Emot	46 %	47 %	44 %	42 %	50 %	40 %
Regeringen uppmanar (utan att kräva) eldistributörer att införa ett system där konsumenter automatiskt tilldelas en "grön" (miljövänlig) elproducent, men kan välja bort denna om de så önskar						
För	67 %	56 %	77 %	52 %	60 %	79 %
Emot	33 %	44 %	23 %	48 %	40 %	21 %
En lag om att människor måste ta ställning till organdonation i samband med att de tar körkort						
För	51 %	47 %	56 %	49 %	50 %	58 %
Emot	49 %	53 %	44 %	51 %	50 %	42 %
En lag om att alla stora matvaruaffärer måste placera sin mest hälsosamma mat på en framträdande, synlig plats						
För	50 %	44 %	56 %	45 %	41 %	59 %
Emot	50 %	56 %	44 %	55 %	59 %	41 %
För att minska dödsfall och olyckor till följd av ouppmärksamhet i trafiken lanserar regeringen en folkbildningskampanj, bestående av starka och ibland explicita berättelser och bilder, utformade för att avskräcka människor från att skriva sms och e-post eller prata i mobiltelefon under körning						
För	75 %	72 %	78 %	79 %	73 %	75 %
Emot	25 %	28 %	22 %	21 %	27 %	25 %
För att minska barnfetma lanserar regeringen en folkbildningskampanj bestående av information som föräldrar kan använda för att göra hälsosammare val åt sina barn						
För	87 %	83 %	90 %	83 %	87 %	91 %
Emot	13 %	17 %	10 %	17 %	13 %	9 %
Regeringen kräver att flygbolag ålägger passagerare en biljettavgift med ett specifikt belopp för att kompensera för deras koldioxidutsläpp (ungefär 100 kronor per biljett). Programmet ger passagerare möjlighet att välja bort avgiften om de uttryckligen inte vill betala den						
För	47 %	45 %	50 %	36 %	42 %	61 %
Emot	53 %	55 %	50 %	64 %	58 %	39 %
Regeringen ställer krav på märkning av produkter som innehåller ovanligt mycket salt, så som, "Denna produkt har befunnits innehålla ovanligt hög salthalt, vilket kan skada din hälsa"						
För	65 %	60 %	70 %	62 %	59 %	72 %
Emot	35 %	40 %	30 %	38 %	41 %	28 %
Regeringen antar i samband med deklaration att människor vill donera 500 kronor till Röda Korset (eller annan välgörenhet), vilket kan väljas bort om människor uttryckligen inte vill genomföra donationen						
För	20 %	20 %	19 %	13 %	16 %	25 %
Emot	80 %	80 %	81 %	87 %	84 %	75 %
Regeringen ställer krav på biografier att visa folkbildningsbudskap utformade för att avskräcka människor från rökning och överätande						
För	44 %	41 %	47 %	45 %	39 %	44 %
Emot	56 %	59 %	53 %	55 %	61 %	56 %
Regeringen ställer krav på att stora eldistributörer inför ett system där konsumenter automatiskt tilldelas en "grön" (miljövänlig) elproducent, men kan välja bort denna om de så önskar						
För	65 %	56 %	76 %	49 %	59 %	78 %
Emot	35 %	44 %	24 %	51 %	41 %	22 %
För att motverka problemet med ökande fetma ställer regeringen krav på dagligvaruhandeln att hålla området närmast kassan fritt från godis						
För	66 %	58 %	75 %	59 %	63 %	77 %
Emot	34 %	42 %	25 %	41 %	37 %	23 %

Se nästa sida internationell jämförelse

Internationell jämförelse

	Andel stöd (%) per nudge och land								
	Reisch & Sunstein (2016)								
Nudge (engelsk version, kort)	IT	UK	FR	DE	US	HU	DK	Novus (2017)	
								SWE (n=1032)	
Requiring calorie labels in chain restaurants	86	85	85	84	87	74	63	67	
Requiring traffic light labels signaling healthiness of food	77	86	74	79	64	62	52	54	
Encouraging defaulting customers into green energy providers	76	65	61	69	72	72	63	67	
Law requiring active choice regarding organ donation on obtaining the driver's license	72	71	62	49	70	54	62	51	
Law requiring supportive choice architecture for healthy food in large grocery stores	78	74	85	63	56	59	48	50	
Public education campaign with vivid pictures against distracted driving	87	88	86	82	85	76	81	75	
Public education campaign for parents promoting healthier food for their children to fight childhood obesity	89	88	89	90	82	82	82	87	
Requiring airlines charging their customers a carbon emission compensation fee	40	46	34	43	36	18	35	47	
Requiring industry to put warning labels on food with high salt content	83	88	90	73	73	69	69	65	
Default citizens to donate 50 Euro for the Red Cross on tax return	48	25	29	23	27	37	14	20	
Requiring movie theatres running information campaigns against smoking and overeating	77	67	66	63	53	40	35	44	
Requiring energy providers to default customers into green energy	74	65	57	67	67	65	55	65	
Requiring sweet-free cashier zones in supermarkets	54	82	75	69	N/A	44	57	66	